

**Budynek przy ul. Folwarcznej 19
w Poznaniu
Badania stratygraficzne elewacji
Program prac konserwatorskich**

autor : mgr Jerzy Borwiński

mgr Jerzy Borwiński
KONSERWATORSTWO
Konserwacja zabytków architektury
Badania architektoniczne
Uniwersytet im. Mikołaja Kopernika w Toruniu
Dyplom nr 1671

**Poznań, grudzień 2020
Dokumentacja chroniona prawem autorskim**

Zawartość opracowania:

- I. Dane ogólne**
- II. Odkrywki stratygraficzne**
- III. Program prac konserwatorskich**
- IV. Wnioski i zalecenia konserwatorskie**
- V. Fotografie: 1-8. autor: Jerzy Borwiński**

I. Dane ogólne

Budynek położony przy ulicy Folwarcznej 19, między ulicą Dymka, a Osiedlem Przemysława. Obiekt na planie prostokąta o dłuższych bokach w osi północ-południe. Dwupiętrowy, podpiwniczony, z poddaszem użytkowym. Elewacja wschodnia i zachodnia 6-osiowe. W części północnej, mansardy wychodzące w kierunku wschodnim i zachodnim. W elewacji północnej i południowej wejścia po schodach na parter. W północnej i południowej elewacji po jednym oknie na I piętrze i po dwa mniejsze okna w szczycie na poddaszu.

Budynek zachowuje pierwotną bryłę. Pozbawiony jest detalu architektonicznego – gzymsu pośredniego (rolka), gzymsu koronującego oraz łuków nadokiennych. Lico ceglane zakryte cementową zaprawą. Łuki nadokienne (fot. 3) zostały skute.

Budynek przy ul. Folwarcznej 19 w Poznaniu został wpisany indywidualnie do rejestru zabytków jako integralny element kompleksu zabudowań dawnej Średzkiej Kolei Powiatowej pod nr A 318 decyzją z dn. 08.08.1990.

II. Odkrywki stratygraficzne nawarstwień technologicznych

Wykonano dwie odkrywki stratygraficzne w klatce schodowej i poddano obserwacji naturalne destrukty.

Odkrywka (fot. 7), Klatka schodowa, balustrada, słup

- 0 – drewno sosnowe
- 1 – podkład kredowo-klejowy
- 2 – farba olejna koloru szaro-niebieskiego, warstwa pierwotna, barwa zbliżona do koloru z wzornika RAL 5023
- 3 – farba olejna niebieska
- 4 – farba olejna ugrowa
- 5 – farba olejna brązowa
- 6 – farba olejna szara

Odkrywka (fot. 8), Klatka schodowa, balustrada, słup

- 0 – drewno sosnowe
- 1 – podkład kredowo-klejowy
- 2 – farba olejna koloru szaro-niebieskiego, warstwa pierwotna, barwa zbliżona do koloru z wzornika RAL 5023
- 3 – farba olejna niebieska
- 4 – farba olejna ugrowa
- 5 – farba olejna brązowa
- 6 – farba olejna szara

III. Program prac konserwatorskich

1. Cel i zakres prac renowacyjnych i konserwatorskich.

Mając na uwadze zabytkową wartość przyjęto następujące założenia konserwatorskie:

- Należy przeprowadzić konserwację lica muru zachowując w maksymalnym stopniu oryginalne materiały.
- Należy usunąć tylko te materiały budowlane i elementy, które powodują niszczenie muru
- Należy przywrócić oryginalnym materiałom ich pierwotne właściwości. W pracach konserwatorsko-restauratorskich należy stosować materiały o składzie chemicznym i właściwościach fizykochemicznych zbliżonych do oryginalnych.

2. Program prac. Wytyczne.

- Prace konserwatorskie powinny być wykonane przez specjalistyczną firmę konserwatorską, pod kierunkiem dyplomowanego konserwatora elementów detali architektonicznych, pod nadzorem konserwatorskim oraz w ścisłej współpracy z przedstawicielami Służby Ochrony Zabytków.
- Przed przystąpieniem do prac należy wykonać dokładną dokumentację fotograficzną obiektu.
- Przystępując do prac należy wykonać próby oczyszczenia powierzchni lica ceglanego.
- W trakcie prac należy wykonać bieżącą dokumentację konserwatorską.
- Po zakończeniu należy opracować dokumentację powykonawczą.

---

3. Technologia wykonania izolacji pionowej ścian fundamentowych w przypadku podjęcia takiej decyzji.

Technologia wykonania pionowej mineralnej izolacji przeciwwilgociowej murów fundamentowych z tynku **renowacyjnego uszczelniającego Baunit SP 63**. Fundamenty budowane z materiałów niejednorodnych (np. kamień, cegła różnych rozmiarów) izolować grubszą warstwą tynku uszczelniającego wiążącego się z wilgotnym podłożem lepiej niż materiały bitumiczne.

Prace prowadzić zgodnie z kolejnością:

- Usunąć kolidujące, utrudniające prace, bezwartościowe obiekty będące w bezpośrednim sąsiedztwie ścian budynku (np.: fragmenty betonowych chodników).
- Odkopać odcinkami 2-3 m fundamenty wokół budynku do głębokości ławy fundamentowej.
- Dokładnie oczyścić szczotką lub sprężonym powietrzem odsłonięte powierzchnie ze starych luźnych powłok bitumicznych, zmurszałych tynków i zapraw, oczyścić luźne spoiny
- Na wilgotne mury narzucić tynk uszczelniający **Baunit SP63** grubości od 1-2 cm i wyrównać zgrubnie łata, a po lekkim związaniu wyrównać powierzchnię mokrym pędzlem murarskim, aż do uzyskania gładkiej, „szklistej” powierzchni. Na styku z ławą fundamentową wykonać fasetę.
- Po związaniu i przeschnięciu tynku osłonić go folią kubełkową wraz z okapem lub folią budowlaną przed uszkodzeniami przy zasypywaniu
- Wykopy zasypać świeżym żwirem zagęszczając go warstwami.
- Wzdłuż ścian budynku należy wykonać opaskę szer. Ok. 40 cm z betonowym obrzeżem wypełnioną otoczakami.
- Usprawnić i naprawić drożność i szczelność odprowadzenia wód opadowych, ew. zastosować drenaż.

---

4. Ze względu na zastosowanie zbyt mocnych cementowych tynków wskazane jest ich całkowite skucie.

Sugeruje się skuwanie w okresie wiosenno-letnim w celu odparowania skumulowanej w murach wilgoci.

5. Technologia konserwacji murów.

- Wstępnie oczyścić mechanicznie powierzchnię elewacji za pomocą szczotek, usuwając luźne zanieczyszczenia i uszkodzone, luźne fragmenty cegieł oraz zniszczone i wtórne (cementowe) fugi.
  - Delikatnie oczyścić lica muru wodorozcieńczalnym, biodegradowalnym preparatem, który nie prowadzi do przebiegu niebezpiecznych reakcji oraz nie pozostawia niebezpiecznych produktów rozkładu. Zalecany przykładowy preparat: Schmutzlöser firmy Remmers. Decyzję o myciu ciśnieniowym oraz co do proporcji rozcieńczenia preparatu z wodą podjąć po wykonaniu próby.
  - Wykonać zabiegi odsalania partii zawyżonej zawartości soli rozpuszczalnych w wodzie, na drodze swobodnej kapilarnej migracji roztworów soli do rozcieńczonego środowiska – zalecany okład z mieszaniny piasku z bentonitem i pulpą celulozową.
  - Wykonanie zabiegu odsalania preparatem Sulfatex Flüssig firmy Remmers.
  - Wykonanie zabiegu impregnacji wzmacniającej preparatem KSE 300 lub KSE 300 w kombinacji z KSE 100 firmy Remmers.
  - Fragmenty muru pokryte i zabrudzone lokalnie warstwą farb należy oczyścić preparatem Keim Dispersionentferner.
- UWAGA!** Zabieg oczyszczania lica muru powinien być poprzedzony próbami w celu dostosowania najlepszego środka.
- Wykonanie zabiegu dezynfekcji mikrobiologicznej przy zastosowaniu preparatu Baupunkt Sanier Lösung.
  - Uzupełnienie uszkodzonych i brakujących spoin renowacyjną zaprawą z trasek

---

Atlas Złoty Wiek FG-50 lub FG-12. Spoiny nowo wykonane powinny mieć formę wgłębioną, spłaszczoną dla odróżnienia od partii oryginalnych.

- Hydrofobizacja preparatem Funkosil WS firmy Remmers.

6. Konserwacja balustrady schodów.

Należy wykonać:

- Oczyszczenie powierzchni drewna i okuć z przemalowań mechanicznym i wspomaganym środkami chemicznymi-preparatami (np. SCANSOL) lub przy zastosowaniu wysokiej temperatury.
- Uzupełnienie ubytków drewna przy pomocy kitów (np. szpachlówka SPARKELI WOOD PUTTY)
- Oszlifowanie i odtłuszczenie powierzchni drewna.
- W razie stwierdzenia śladów żerowania owadów, zabezpieczenie preparatem owadobójczym (np. HYLOTOX).
- Malowanie emalią alkidową, pędzlem (nie natryskowo).

Uwaga!

Opisane w programie **materiały i preparaty są propozycjami. Mogą one być zastąpione produktami innych firm, które będą posiadały podobne właściwości i spełniały jakościowo wymagania konserwatorskie.** Wszystkie materiały muszą być stosowane zgodnie z zapisami zawartymi w kartach technicznych producentów.

IV. Wnioski i zalecenia konserwatorskie.

Należy zrekonstruować gzymsy okapnikowy, pośredni – rolka, oraz łuki nadproży okiennych. Przed odbiorem robót należy wykonać dokumentację zgodnie z zaleceniami Ośrodka Dokumentacji Zabytków.

W czasie prac remontowych następują bardzo często odkrycia i problemy nieznane na etapie badawczym. Dalsze postępowanie powinno wówczas uwzględniać z konserwatorem zabytków.

1. Elewacja wschodnia i północna, widok od str. płn-wsch.

2. Elewacja zachodnia i południowa, widok od str. płd-zach.

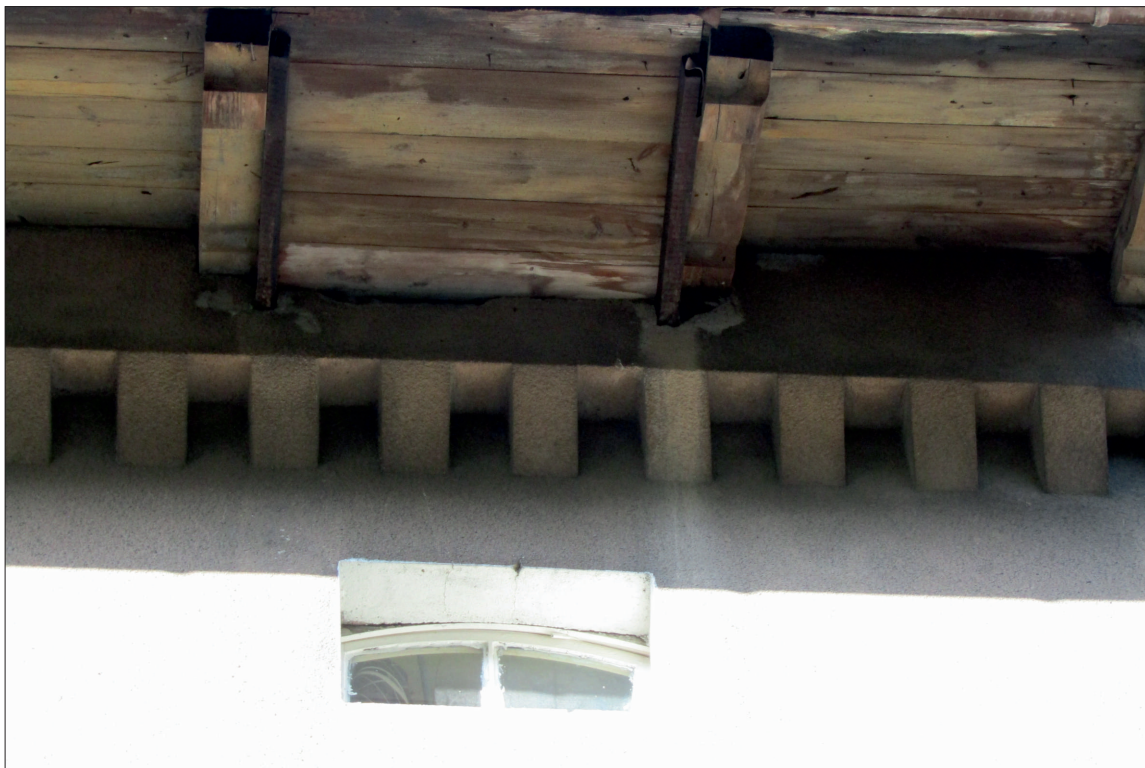

3. Elewacja zachodnia, parter, drugie okno od lewej str.

4. Elewacja zachodnia, I piętro, destrukty przy trzecim oknie od lewej str.

5. Elewacja wschodnia, poddasze, trzecie okno od lewej str., okap.

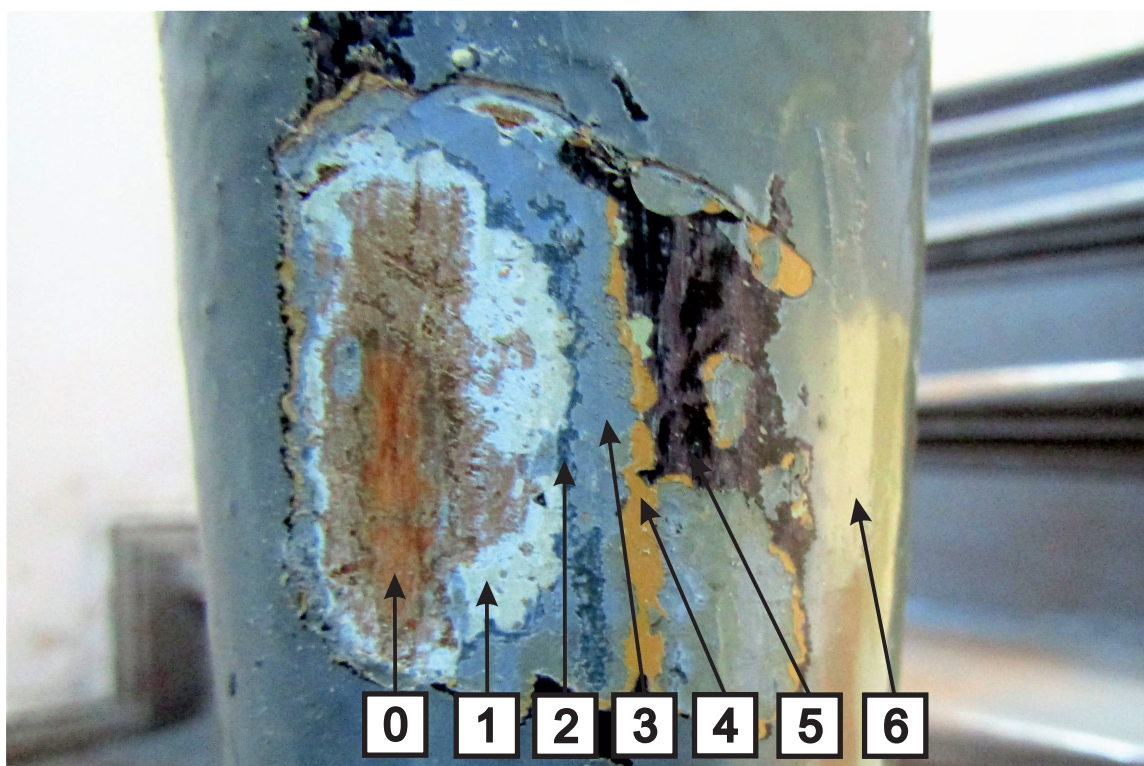

6. Klatka schodowa, balustrada.

7. Klatka schodowa, balustrada, odkrywka na słupie.

8. Klatka schodowa, balustrada, odkrywka na słupie.